

**PRIM'AWLA QORTI CIVILI
ONOR IMHALLEF ANNA FELICE**

Illum 15 ta' Novembru, 2017

Rikors Guramentat Nru: 555/2015 AF

Joginder Singh Dhingsa (Passaport Malti 1065553)

vs

Anthony Grech u martu Anna Grech

Il-Qorti:

Rat ir-rikors ġuramentat tal-attur Joginder Singh Dhingsa, li permezz tiegħu wara li ġie premiss illi:

Il-mara tiegħu Marcelle hija oht l-intimata Anna Grech neé Theuma. Ir-rikorrenti u l-mara tegħu zzewgu fl-1975 f'Birmingham, Ingilterra u matul iz-zwieg dejjem ghexu l-Ingilterra fejn ghadhom jghixu sal-lum.

Fit-23 ta' Novembru 1999 huwa silef lill-intimati s-somma ta' GBP 20,000 ghaliex il-konvenuti qalulu li kellhom hafna dejn u kellhom bzonn il-flus.

Ftit ta' zmien wara, fit-22 ta' Dicembru 2000, l-intimati kellhom bzonn iktar flus u l-esponenti silifhom s-somma ulterjuri ta' GBP 5,000.

L-intimati weggedu wkoll li jhallsu l-interessi fuq dawn il-flus izda ma kienx hemm zmien specifikat meta jhallsu.

B'parti mill-flus mislufa l-intimati ghamlu xi zvilupp ta' bini u qalu li meta l-bini jinbiegh huma ser ihallsu lill-esponenti.

Minn zmien ghal zmien l-esponenti kien jitlob lill-intimati biex ihallsu izda kienu jwiegbu li ghal issa m'ghandhomx flus.

F'Mejju 2014 l-esponenti sar jaf li l-intimati ser ibieghu sehem f'xi appartament li kienet wirtet l-intimata, izda meta talabhom il-flus wara li sar il-kuntratt, huma qalulu li l-flus regghu gew ri-investiti fi proprjetà ohra.

L-esponenti rega' talab ghal darb'ohra lill-intimati biex ihallsuh, u huma qalulu li m'ghandhomx flus.

F'Marzu 2015 rega talabhom l-flus u kellem lill-intimata din id-darba u qaltlu li ma tridx thallas minhabba ragunijiet familjari li m'ghandhomx x'jaqsmu mal-esponenti u qalet li fil-passat kienet offriet li thallas bil-mod, izda apparti li l-esponenti ma jiftakarx li qatt saret tali offerta, l-esponenti ried flusu kollha.

Ghalhekk huwa interpella lill-intimati biex ihallsu permezz ta' ittra bonarja tat-23 ta' Marzu 2015 u huma baqghu inadempjenti u fir-risposta taghhom ghal ewwel darba qalu li l-flus kienu rigal (gift by title of donation). Qabel dan qatt ma qalu hekk.

Intalbet din il-Qorti sabiex:

1. Tikkundannahom sabiex solidarjament ihallsu lir-rikorrenti s-somma ta' €34,250 jew kull somma ohra verjuri li fid-data tas-sentenza tkun ekwivalenti ghal GBP 25,000 bl-interessi legali kwantu ghal GBP 20,000 mit-23 ta' Novembru 1999 u kwantu ghal GBP 5,000 b'effett mit-22 ta' Dicembru 2000.

Bl-ispejjez kontra l-intimati li minn issa huma ngunti ghas-subizzjoni.

Rat ir-risposta ġuramentata tal-konvenuti li permezz tagħha eċċepew illi:

Preliminarjament qed tigi eccepita l-preskrizzjoni tal-azzjoni odjerna ai termini tal-artikolu 2156(d) u (e) Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

Fil-fatt dan huwa l-ewwel att gudizzjarju li rcewew minghand ir-rikorrenti fuq l-odjerna allegazzjoni.

Fit-tieni lok u minghajr pregudizzju għal premiss jinghad li ma hux minnu li l-intimati qatt rcewew xi flus minghand ir-rikorrent b'titolu ta' self.

Anqas ma hu minnu li l-intimati kellhom jew ghandhom xi obbligu li jroddu lura lir-rikorrenti xi ammont ta' flus la bhala Kapital u wisq anqas bhala nteressi.

Il-fatti indikati mir-rikorrenti dwar l-allegat self ta' flus huma għal kollox inveritjieri u kwindi qed jigu hawn kontestati u dana kif ser jirrizulta b'mod aktar car u ampju waqt l-ismiegh tal-odjerni proceduri.

Il-fatti hawn indikati f'din ir-risposta huma maghrufa personalment lill-intimati.

Għalhekk it-talba attrici ghandha tigi respinta.

Bl-ispejjez kontra r-rikorrent li minn issa qed jigi ngunt personalment ghas-subizzjoni.

Semgħet ix-xhieda prodotti.

Semgħet it-trattazzjoni finali tal-partijiet.

Rat li l-kawża tħalliet għas-sentenza.

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Ikkunsidrat illi din il-kawża titratta allegat self *brevi manu*. L-atturi jikkontendu li huma kienu għaddew lill-konvenuti l-ammont ta' ħamsa u għoxrin elf lira sterlina (GBP 25,000) kwantu għall-GBP 20,000 fit-23 ta' Novembru 1999 u GBP 5000 fit-22 ta' Diċembru 2000 bil-ftehim espress li l-ammont kollu għandu jithallas lura lill-atturi bl-imghax meta l-konvenuti jkunu f'qagħda finanzjarja aħjar. L-atturi jkomplu billi jgħidu li minkejja li konvenuti żviluppaw proprjetà u rċevew ammont ta' flus mill-bejgħ ta' proprjetà li wirtet il-konvenuta, huma baqgħu jirrifjutaw li jhallsu lura lill-atturi l-ammont dovut lilhom.

Da parti tagħhom, il-konvenuti jeċċepixxu l-preskrizzjoni a tenur tal-artikolu 2156(d) u (e) tal-Kodiċi Ċivili. Fil-mertu, huma jilqgħu għat-talbiet attriċi billi jeċċepixxu li huma m'għandhom jagħtu xejn lill-atturi. Mill-atti tal-kawża jirriżulta li huma qegħdin jibbażaw l-eċċezzjonijiet tagħhom fuq l-allegazzjoni li l-flus li rċevew mingħand l-atturi kienu rigal u mhux b'titolu ta' self, u li allura m'hemmx obbligu li jhallsu lura lill-atturi.

Mill-provi prodotti jirriżulta li l-attriċi u l-konvenuta huma aħwa. Mhuwiex kontestat mill-partijiet illi l-konvenuti rċevew l-ammont komplessiv ta' GBP 25,000 mingħand l-atturi. Madanakollu, kif diġà ntqal, filwaqt illi l-atturi qegħdin jippretendu li l-ammont għandu jithallas lura lilhom bl-imghax in kwantu li t-transazzjoni bejn il-partijiet kienet waħda ta' self *brevi manu*, il-konvenuti jikkontendu li l-atturi kienu għaddewlhom il-flus bħala rigal peress illi kienu jinsabu fi żmien diffiċli f'ħajjithom wara l-mewt ta' binthom.

Flief għall-verżjonijiet kontraddittorji tal-partijiet dwar in-natura ta' din it-transazzjoni, l-uniċi provi rilevanti li jirriżultaw mill-atti tal-kawża huma sensiela ta' ritratti ta' messagġi bil-*mobile* li ġew skambjati bejn il-partijiet nhar l-14 ta' Mejju 2014 u ċioè dakinhar li sar il-kuntratt ta' bejgħ tal-proprjeta li wirtet il-konvenuta flimkien ma ħutha. Fl-ewwel messagġ li l-attur baqgħat lill-konvenuta huwa staqsiha jekk hijiex ser thallsu lura issa li ġiet mibjugħa l-proprjetà, għaliex huwa kien qiegħed jaħseb li mhuwiex ser jithallas. Il-konvenuta wiegħbet billi filwaqt illi kkonfermat li l-kuntratt kien sar, komplet billi

infurmat lill-attur li ma kienet irċiviet l-ebda flus għaliex xtrat sehem mill-istess proprjetà. Talbitu ma jgħidx lil martu u lill-oħthom oħra ma min ma kellhiex relazzjoni tajba. Meta l-attur wieġeb lura li ser ikollu jgħid lil martu dwar dan, il-konvenuta wieġbet billi reġgħet talbitu ma jgħidilhiex għaliex issir taf oħthom l-oħra u sabiex minflok jgħidulha li l-flus intużaw sabiex iħallsu lill-bank. L-attur reġgħa talab lill-konvenuta tgħidlu meta ser jithallas lura għaliex huwa kellu 64 sena u kellu problemi f'saħħtu. Għal dan il-messaġġ, il-konvenuta wieġbet illi ser tħallsu lura, imma li m'għandhiex biex. Speċifikament, hija qaltli hekk: *'I will give you money back but I dont have them'*. Finalment, l-attur baġhat messaġġ lill-konvenut fejn infurmah li kien talab il-flus mingħand il-konvenuta u li huwa kien qiegħed jaħseb li ma kienux ser iħallsuh. Il-konvenut wieġeb sempliċiment billi qallu li l-konvenuta kienet diġà spjegatlu (lill-attur) x'kienet is-sitwazzjoni.

Filwaqt illi l-konvenuti jikkonfermaw illi n-numri tal-*mobiles* minn fejn oriġinaw dawn il-messaġġi kienu tagħhom, huma jinsistu li ma jiftakarux illi rċewew dawn il-messaġġi mingħand l-attur u lanqas it-tweġibiet tagħhom.

Il-konvenuti jeċċepixxu l-preskrizzjoni a tenur tal-artikolu 2156(e) u (d) tal-Kodiċi Ċivili. Dan l-artikolu jiddisponi hekk:

"L-azzjonijiet hawn taħt imsemmija jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' ħames snin:

(d) l-azzjonijiet għall-ħlas ta' mgħaxijiet ta' somom meħuda b'self jew taħt titolu ieħor, u, in ġenerali, ta' dak kollu li jithallas bis-sena jew kull tant żmien ieħor aqsar minn sena;

(e) l-azzjonijiet għar-radd ta' flus mogħtija b'self, jekk is-self ma jirriżultax minn att pubbliku."

Fit-trattazzjoni orali tiegħu l-abbli difensur tal-atturi argumenta li l-kontenut tal-imsemmija messaġġi, jammontaw għall-rikonossiment tad-dejn. L-abbli difensur tal-konvenuti wieġeb għal dan billi ssottometta li l-perjodu preskrittiv kien diġà

kompjut meta ġew skambjati l-messaġġi in kwistjoni. A tenur tal-artikolu 2133 tal-Kodiċi Ċivili:

"Il-preskrizzjoni tinkiser jekk id-debitur jew il-pussessur jagħraf il-jedd tal-parti li kontra tagħha dik il-preskrizzjoni kienet bdiet miexja."

Kif qalet il-Qorti tal-Appell Inferjuri fil-każ fl-ismijiet Austin Psaila vs Lothar Slabick tad-9 ta' Frar 2005:

"Issa r-rikonoxximent stabbilit mill-precizat Artikolu 2133 jestrinsika ruhu jew permezz ta' xi dikjarazzjoni esplicita jew bi kwalsiasi fatt iehor li jimplika l-ammissjoni ta' l-ezistenza tad-dritt. Ad exemplum, il-weghda tal-hlas, talba ghad-dilazzjoni tal-pagament, il-hlas akkont (Artikolu 2134), l-annotazzjoni tad-debitu f' denunzja tas-successjoni jew f' forma ta' entrata fl-accounts;

Jinsab precizat ukoll, kemm fid-duttrina legali, kif ukoll fil-gurisprudenza, illi dan ir-rikonoxximent tad-dritt ghal fini ta' l-interuzzjoni tal-preskrizzjoni hu konfigurabbli fir-rekwiziti tal-volontarjeta`, tal-konsapevolezza, ta' l-inekwivocita`, dejjem b' mod esterjorizzat. Rekwiziti dawn li hu necessarju li jikkoezistu flimkien fl-istess att;

*Jibqa' dejjem imperattiv illi l-prova dwar dawn l-istess rekwiziti trid issir mill-attur billi huwa dan li jkun qed jikkontrasta l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni tal-kontroparti. Zgur li mhux mistenni li din il-prova ssir mill-Qorti jew mit-Tribunal li, anzi, ghandu l-kompitu li jiddeciedi "iuxta allegata et probata". Tajjeb li hawn jigi mfakkar illi, kif drabi ohra deciz, "jekk dwar din l-interruzzjoni hemm konflitt ta' provi, allura l-konsegwenza m' hijiex li ghandha tigi michuda l-preskrizzjoni, imma dik kuntrarja, li ghandha tigi akkolta, peress li l-posizzjoni guridika tkun li mentri jkun fatt li ghadha t-terminu tal-preskrizzjoni, jkun ugwalment fatt illi l-attur ma ssodisfax lill-Qorti li kien hemm interruzzjoni." (**Kollez. Vol. XXX P I p 989**). Ghaldaqstant dak li hu mportanti hu li r-rikonoxximent allegat mill-attur ikun car u esplicitu (**Kollez. Vol. XXXVIII P III p 723**)."*

Rilevanti għall-każ tal-lum huwa dak li qalet il-Qorti tal-Appell fis-sentenza tagħha fl-ismijiet Joseph Abela vs Francis Cassar et noe tal-14 ta' Jannar 2002:

"Mhix korretta s-sottomissjoni illi perjodu preskrittiv li jkun skada ma jistax jigi interrott wara tali skadenza. L-istat tad-dritt hu proprju kontra. Fil-każ li r-rikonoxximent isir wara li l-preskrizzjoni tkun gja' kompjuta allura dan l-att da parti tad-debitur jgib mieghu rinunzja għall-istess preskrizzjoni u din bhal fil-każ ta' interruzzzjoni tkun tista' terga' tibda mixja mill-gdid" (Vol. XLVIII.iii.1428). Gie wkoll ritenut illi "r-rinunzja għall-preskrizzjoni hija aljenazzjoni favur il-kreditur tad-dritt akkwistat mid-debitur" (Gargani vs Sant, deciza minn din il-Qorti fl-14 ta' Novembru 1873). Fl-iskorta ta' dan l-insenjament gie deciz illi f'każ fejn it-terminu preskrittiv ikun gja' iddekorra wiehed ma setax jitkellem strettament minn interruzzzjoni ta' perjodu preskrittiv imma ta' rinunzja għall-perjodu preskrittiv gja' akkwistat. Fil-konfront tad-debitur l-effetti pratici jkunu tista' tghid l-istess (Vol. XXXVIII.i.544)."

Applikati dawn il-prinċipji għall-każ in ezami, il-Qorti tikkunsidra li l-konvenuti rrinunzjaw għall-preskrizzjoni meta rrikonoxxew li huma debitori tal-attur. Il-Qorti tqis illi ma tressqet l-ebda prova li tpoġġi f'dubju l-kontenut ta' dawn il-messaġġi u lanqas ma ssib ebda raġuni għalfejn għandha tiddubita l-awtenticità tagħhom. Isegwi għalhekk illi l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni għandha tiġi miċhuda.

In linea ta' prinċipju ġenerali dwar il-mertu, kif qalet din il-Qorti diversament presjeduta fil-kawża fl-ismijiet George Bugeja vs Joseph Meilaq, deciza fit-30 t' Ottubru 2003:

"Fil-kamp ċivili għal dak li hu apprezzament tal-provi, il-kriterju ma huwiex dak jekk il-ġudikant assolutament jemminx l-ispjegazzjonijiet forniti lilu, imma jekk dawn l-istess spjegazzjonijiet humiex, fiċ-ċirkostanzi żvarjati tal-ħajja, verosimili. Dan fuq il-bilanċ tal-probabilitajiet, sostrat bażiku ta' azzjoni ċivili, in kwantu huma dawn, flimkien mal-proponderanza tal-provi, ġeneralment bastanti għall-konvinciment. Għax kif inhu paċifikament akkolt, iċ-

certezza morali hi ndotta mill-preponderanza tal-probabilitajiet. Dan għad-differenza ta' dak li japplika fil-kamp kriminali fejn il-ħtija trid tirriżulta mingħajr ma tħalli dubju raġjonevoli. Kif kompli jingħad fl-imsemmija kawża "Farrugia vs Farrugia", "mhux kwalunkwe tip ta' konflitt għandu jħalli lill-Qorti f'dak l-istat ta' perplessita' li minħabba fih ma tkunx tista' tiddeċiedi b'kuxjenza kwieta u jkollha taqa' fuq ir-regola ta' "in dubio pro reo"."

Il-konflitt tal-provi huma ħaġa li l-Qrati jridu min dejjem ikunu lesti għaliha. Il-Qorti għandha teżamina jekk xi waħda miż-żewġ verżjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji tal-kredibilità u speċjalment dawk tal-konsistenza u verosimiljanza, għandhiex verżjoni teskludi lill-oħra, anke fuq bilanċ ta' probabilitajiet, u tal-preponderanza tal-provi, għaliex dawn, f'kawzi ċivili huma ġeneralment suffiċjenti għall-konvinciment tal-ġudikant (Farrugia vs Farrugia, deċiża mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fl-24 ta' Novembru 1966).

Kif diġà ntqal, din il-Qorti ma ssib l-ebda raġuni li twassalha biex tiskarta l-kontenut tal-messaġġi li ġew skambjati bejn l-attur u l-konvenuti. Il-Qorti mhijiex konvinta xejn bl-iskuża tagħhom li huma ma jiftakrux li huma kienu bagħtu jew irċevew dawn il-messaġġi.

Fiċ-ċirkostanzi tal-każ, u abbażi tat-totalità tal-provi u tal-preponderanza tal-probabilitajiet, din il-Qorti tqis illi l-aktar verżjoni verosimili hija dik tal-atturi u cioè li t-transazzjoni li seħħet bejn il-partijiet kienet waħda ta' self *brevi manu*.

Dwar meta kellhom jithallsu lura l-flus, din il-Qorti tqis illi l-atturi ma ressqux prova ċara. Lanqas ma ressqu prova sodisfaċjenti dwar jekk kellux jiddikorra imghax.

L-artikolu 1078 tal-Kodiċi Ċivili jiddisponi li:

"Jekk iż-żmien għall-esekuzzjoni tal-obbligazzjoni jkun ġie mħolli fir-rieda tad-debitur, jew jekk ikun ġie miftiehem illi d-debitur għandu jesegwixxi l-obbligazzjoni meta jkun jista', jew meta huwa jkollu l-mezzi biex jesegwiha, għandhom jitharsu r-regoli li ġejjin:

(a) jekk l-obbligazzjoni għandha bħala oġġett tagħha l-ħlas ta' somma ta' flus, dik għandha tiġi esegwita fi żmien sentejn, jekk din is-somma għandha tingħata mingħajr imgħax, jew, fi żmien sitt snin jekk is-somma għandha tingħata bl-imgħax."

Fi kwalunkwe każ, in kwantu li ċertament għaddew aktar minn sitt snin minn meta l-atturi għaddew il-flus lill-konvenuti u allura dawn tal-aħħar huma llum morużi fil-ħlas, huma għandhom jiġu kkundannati jirrestitwixxu lill-atturi l-ammont misluf lilhom.

L-atturi qegħdin jitolbu l-imgħax mid-data meta għaddew il-flus lill-konvenuti. Madanakollu, għal darb'oħra din il-Qorti ma ssibx illi gie muri li l-obbligazzjoni kienet ta' xorta kummerċjali, u allura a tenur tal-artikolu 1141(2) tal-Kodiċi Ċivili, l-imgħax kellu jibda jiddekorri minn dak inhar li ssir sejha għall-ħlas b'att ġudizzjarju, f'dan il-każ, min notifika tar-rikors ġuramentat lill-konvenuti.

Għalhekk u għal dawn ir-ragunijiet, din il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi billi filwaqt illi tiċhad l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni tal-konvenuti, tilqa' t-talbiet attriċi u tikkundanna lill-konvenuti jħallsu lill-atturi s-somma ta' ħamsa u għoxrin elf lira sterlina (GBP 25,000) jew l-ekwivalenti ta' dan l-ammont fil-munita Ewro fid-data tas-sentenza, bl-imgħax mill-5 ta' Awissu 2015.

L-ispejjez tal-kawza jithallsu mill-konvenuti.

IMHALLEF

DEP/REG